

Kymijoen - Suomenlahden ja Kokemäenjoen – Saaristomeren - Selkämeren vesienhoitosuunnitelmaehdotuksista vuosille 2016-2021 saatu palaute

Yhteenvedo Keski-Suomeen tulleesta
kuulemispalautteesta pintavesien osalta

Ansa Selänne

Keski-Suomen palautemäärät

kpl	Valtakunnalliset lausunnot	Alueelliset lausunnot	Kansalais-palaute	yhteensä
Keski-Suomi	11	29	22	62

Keski-Suomeen tulleista lausunnoista:

- 13 kpl VHA2-aluetta koskevia
- 7 kpl VHA3-aluetta koskevia
- 9 lausuntoa koski koko Keski-Suomen aluetta

Keski-Suomen kansalaispalautteesta:

- USPA - lomakkeella tuli 12 kpl
- sähköpostilla tuli 9
- kirjeitse 1 kpl
- palaute koski pääosin VHA2-aluetta

Yleinen palaute 1/2

- Vhs:issa ja toimenpideohjelmissa on päivitetty runsaasti arvokasta ja keskeistä tietoa sekä pinta- että pohjavesien vesienhoidon toteuttamiseksi sekä kuormittavasta toiminnasta
- Asiakirjojen laadinnassa on tehty mittava työ ja yhteistyöryhmän kautta eri sidosryhmille on tarjottu mahdollisuus osallistua suunnitteluun. Keski-Suomen liitto pitää asiakirjoja tärkeänä tietolähteenä myös maakunnan aluekehitystoimien suuntaamisen ja maakuntakaavoituksen kannalta.
- Suunnitelman laaja ja rönsyilevä rakenne ei ole optimaalinen oleellisen tiedon löytämiseen. Suunnitelmissa on myös monin paikoin tarpeetonta toistoa.
- Vesienhoitosuunnitelmien luettavuutta ja selkeyttä voisi vielä parantaa tavallisen kansalaisen kannalta.
- Tiedonsaantia vhs:sta tulee merkittävästi lisätä, jotta kansalaisia saisi osallistumaan ja innostumaan. Mediatiedotteet, nettikampanjat ja vesiensuojelutapahtumat ovat tähän sopivia keinoja
- Käytettävissä oleviin resursseihin nähden vesienhoitosuunnitelmiin on kerätty paljon tietoa, ja määrä lienee riittävä päätöksen tekoa varten. Vesienhoidon linjaukset ovat pääpiirteissään hyvin perusteltuja ja perustuvat hyvään tietopohjaan.

Yleinen palaute 2/2

- Toivotaan enemmän vuoropuhelua ELYn ja kunnan välille. Suunniteltujen toimenpiteiden tulisi olla konkreettisia ja edetä myös toteutuksen tasolle.
- Kunnat pystyvät suuntaamaan resurssejaan toimenpide-ehdotusten mukaisesti, kun ehdotukset ovat selkeitä ja toimenpiteet päätetty yhdessä kunnan kanssa.
- Vesienhoidon toimenpiteiden toimeenpanon turvaaminen ei ole itsestään selvää. Myös alueelliselle ympäristöhallinnolle on taattava nykyistä paremmat toimintamahdollisuudet.
- Suunnitelmassa toimenpiteet esitetään hyvin yleisellä tasolla, toimenpideohjelmissa niitä käsitellään tarkemmin. Joidenkin osa-alueiden suhteen perusteellisempi käsittely olisi kuitenkin tarpeellista jo suunnitelmassa.
- Jotta suunnitelman kustannustehokkuutta olisi mahdollista kommentoida, tulisi toimenpiteiden, niiden kustannusten ja vaikutusten olla nähtävissä. Kustannukset eivät ole yhteismitallisia, koska kaikkien toimialojen kustannuksia ei ole esitetty.
- Esitettyjen tavoitteiden toteutumista edesauttaisi entistä konkreettisempi suunnitelma ohjelman jalkauttamisesta toimenpiteittäin ja sektoreittain
- Toimenpiteiden mielekkyyttä on osin mahdotonta arvioida, jos ei ole tiedossa miten ne on aikomus kohdistaa.
- Koska vesienhoitosuunnitelmia käytetään yhä tiiviimmin ympäristölupien käsittelyprosessien taustadokumentteina, ei suunnitelmissa tule olla löyhää tai tulkinnanvaraista tietoa, vaan laadullistenkin arvioiden on perustuttava lukuarvoihin.

Rahoitus, resurssit

- Luvussa 9 todetaan, että resurssien puute estää vesienhoidon tavoitteiden toteutumista. Vesienhoidon toimenpiteiden ja seurannan resurssit on turvattava ympäristöhallinnon myllerryksestä huolimatta. Lisäksi sellaisiin sektoreihin ja alueisiin, joilla tavoitteet toteutuvat heikoiten, on ohjattava entistä tiukemmin kontrolloituja tai paremmin kannustavia toimenpiteitä.
- Rahoituksen löytäminen vesistöjen kunnostushankkeisiin tulee olemaan haasteellista. Rahoittajiksi vhs:ssa esitetään hankkeiden hyödynsaajat ja haitan aiheuttajat. Kustannusten periminen yksinomaan ranta-asukkailta on kohtuutonta.
- Valtion tulee osoittaa riittävästi rahoitusta vesien tilan seurantaan, jotta toimenpiteet osataan kohdistaa kustannustehokkaasti ja kokonaistaloudellisesti oikein.
- Kauden 2010-2015 vesienhoitotoimenpiteiden toteutuksessa on tapahtunut myönteistä kehitystä kaikilla toimialoilla, mutta vesienhoidon aikataulusta ollaan myöhässä. Keski-Suomen liiton mielestä uuden suunnittelukauden toimenpiteiden priorisoinnissa tulisi painottaa sektoreita, joiden toteutuksen aikataulussa on jääty erityisesti jälkeen. Tavoitteisiin on vaikea päästä, jos suunniteltujen toimenpiteiden toteutukseen käytettävissä oleva rahoitus ei vastaa tarvetta. Myös vesien tilan seurannalle ja valvonnalle tulee olla riittävät resurssit.

Suunnitelmassa tarkasteltavat vedet

- Hyvä, että myös pienempiä vesimuodostumia on suunnittelun piirissä.
- Pienvesien tilan arviointiin ja seurantaan liittyy niiden suuren lukumäärän vuoksi myös suuri työmäärä, minkä vuoksi vesimuodostumiksi on rajattu vain suojelun kannalta merkittävimpiä tai vesimuodostuman yhtenäisyyden kannalta keskeisiä pienvesiä
- Keski-Suomen TPOssa on lähdetty tarkastelemaan aiempaa laajemmin myös pieniä vesimuodostelmia, mikä lisää merkittävästi tarkastelussa olevien järvien ja jokien määrää. On tärkeää kantaa huolta kaikkien vesistöjen kunnosta, mutta alueellisia tavoitteita määritettäessä on lähtökohtaisesti syytä ottaa huomioon myös vpd:n vaatimustaso ja siihen liittyvät raportointivelvoitteet sekä käytettävissä olevat resurssit.

Vesienhoidon seurantaohjelma

- Vedenlaatutietojen viralliseen seurantaan tulee varmistaa riittävä rahoitus
- Seurantatiedon pitää olla objektiivista ja viranomaisten todentamaa, koska sen perusteella määritellään mm. toiminnanharjoittajille kohdistuvia vesienhoitotoimenpiteitä.
- Toiminnanharjoittajien velvoitteita seurantaan ei tule laajentaa
- Ympäristönluvanvaraiset toimijat ovat velvollisia seuraamaan oman toimintansa ympäristövaikutuksia, sen sijaan toiminnanharjoittajien vastuulle ei kuulu yleisen tutkimus- tai seurantatiedon tuottaminen.
- Valtion tulee osoittaa riittävästi rahoitusta vesien tilan seurantaan, jotta toimenpiteet osataan kohdistaa kustannustehokkaasti ja kokonaistaloudellisesti oikein.
- Vesienhoidon oikein suuntaamiseksi tulee käytössä olla oikeaa tutkittua tietoa, riittävät resurssit ja ammattitaitoiset tiedonkerääjät niiden hankkimiseen ja analysointiin.
- Ryhmittelyyn tulee olla sellainen, että siinä olevat vesistöt ovat todella toisiinsa verrannollisia. Tällöin saadaan oikeampia ja luotettavampia toimenpidesuosituksia. Vesienhoitoalueen seurantaohjelmaan tulisi siten kuulua useampi ryhmää edustava seurantapaikka.
- Resurssipulan vuoksi pienvesien biologisen puolen seuranta ja tilaluokittelu on jäänyt riittämättömäksi.

Vesien tila

- Vesistöjen tyypittelyssä on huomioitava, ettei vesistöä tyypitellä virheellisesti ihmistoiminnan vaikutuksesta jo tapahtuneen humuspitoisuuden nousun mukaan humusvedeksi. Mm. Kyyjärven, Kivijärven pohjoisosan ja Leukunlahden, Saanijärven ja Elämäjärven) tyypittely tulisi tarkistaa.
- Järvien luokitteluperusteet on arvioitava uudelleen, koska nykyiset perusteet eivät vastaa ranta-asukkaiden ja kalastajien käsityksiä. Esim. rantojen liettyminen on vakava rantojen käyttöä haittaava ongelma, mutta sitä ei ole luokitteluperusteena.
- Pintavesien luokittelussa tila "erinomainen" on harhaanjohtava. Suurin osa luokan "erinomainen" vesistä on merkittävästi heikentyneitä luonnontilaan verrattuna. Toisaalta erot luokan sisällä ovat suuria. Luokka "erinomainen" tulee jakaa tarkempiin osiin ja tuoda esille oikeasti puhtaiden vesistöjen tunnusmerkit. Puhtaimmat vesistömme tulee näkyä kartalla, jotta ne osataan säilyttää. Myös "hyvä" tila antaa monesta vesistöstä liian positiivisen kuvan.
- Toimenpideohjelman liitteenä olisi syytä olla luettelo hyvää huonommassa tilassa olevista vesimuodostumista ja niiden valuma-alueista 3. jakovaiheen tasolla.
- Luokittelu on nyt tehty vähemmän puutteellisilla tiedoilla kuin edellisellä kaudella, joskin tietojen puute on edelleenkin merkittävää. Vieläkään ei ole kyetty arvioimaan kuin osa pienvesistä ja puroista, joiden suojelu on yhä lapsenkengissään.

Erityiset alueet:

- On tärkeää edistää Tuomiojärven (vedenhankintavesistö) vedenlaadun saamista hyvään tilaan. Tuomiojärven kunnostussuunnitelmassa ja SYKEN käynnistämässä tuuli- ja virtaama-mallinnushankkeessa esitetään toimenpiteitä järven hyvän tilan saavuttamiseksi.
- Vesipuite- sekä luonto- ja lintudirektiivien yhteensovittamisesta vesienhoitotyössä valmistui v. 2013 laajemman suunnitteluoppaan yhteydessä ohjeistus, jota ei kuitenkaan ole huomioitu vesienhoitosuunnitelmassa riittävästi. Erityisiksi alueiksi nimettyjen Natura-alueiden osalta esim. seurannan kohdentaminen ja yhteensovittaminen sekä vesipuite- että luonto- ja lintudirektiivien velvoitteiden toteuttamiseksi olisi kustannustehokkuutta lisäävä toimenpide.

Vedenkäytön taloudellinen analyysi:

- Vesienhoitosuunnitelmassa tulisi painottaa mahdollisuutta periä eri alueilla eri suuruisia liittymis- ja perusmaksuja kustannusten oikean kohdentamisen tai aiheuttamisperiaatteen toteuttamiseksi.

Tulva-asiat:

- Eri vesienhoitosuunnitelmissa samojen turvetuotannon vesienkäsittelymenetelmien tulvia torjuva vaikutus on arvioitu merkittävästi erisuuruiseksi.
- Suhteessa metsätalouden vesienkäsittelymenetelmiin turvetuotannon tulvia torjuva vaikutus on taas arvioitu varsin vaatimattomaksi.

Vesien tilan tavoitteet ja parantamistarpeet 1/2

- Vaikka edellisen kauden tavoitteita ei saavuteta, tulee tulevan kauden tavoitteet asettaa kunnianhimoisesti. Kaikkien toimialojen ja päästölähteiden tulee vähentää päästöjään kaikissa vesistöissä.
- Hajakuormitus on vesientilan kannalta ratkaisevassa asemassa ja sen vähentäminen vaatii merkittäviä lisätoimenpiteitä.
- Toimenpiteiden riittävyttä on käsitelty taulukossa 9.3.3. Toimenpiteet eivät ole olleet riittäviä millään osa-alueella. Turvetuotannon ja metsätalouden toimenpiteet tulisi olla punaisella eli ne ovat täysin riittämättömiä kuten maataloudenkin.
- Kiintoaine- ja humuskuormituksen arviointi on tärkeää. Ne ovat merkittävässä osassa vesistöjen pilaantumisessa ja jääneet aiemmin aivan liian vähälle huomiolle.
- Etenkin rehevöitymistä on saatava vähenemään koko VHA2:n alueella. Keski-Suomessa tarvitaan edelleenkin rakenteellista kunnostamista virtavesissä ja humus- ja elohopeakuormitusta on turvemaiden käsittelyn yhteydessä vähennettävä oleellisesti.
- Suomenlahteen kohdistuvan rehevöitymisen torjunnan kannalta on outoa, että VHA2:n ehdotuksessa tärkeimmiksi toimenpideyhdistelmiksi on arvioitu eri toimenpiteiden vaikutus ravinnekuormitukseen vain fosforin osalta (kuva 42, s. 175). Sekin on toki tärkeää, mutta typpikuormituksen vaikutus on myös hyvin merkittävää. Esimerkiksi Suur-Päijänteen vesien sisältämästä typpikuormasta jopa 60-80 prosenttia näyttäisi valuvan Suomenlahteen.

Vesien tilan tavoitteet ja parantamistarpeet 2/2

- Maatalouden vesiensuojelun vapaaehtoisuus on yleensä vesienhoitoalueiden ja myös Keski-Suomen maakunnan vesienhoidon kokonaisuuden suurin yksittäinen vesien tilan parantamista hidastava tekijä.
- Vesiensuojelun toimenpideohjelmaan tulisi lisätä, että turpeen kaivuusta poltto-tarkoituksiin luovutaan vuoteen 2025 mennessä, ja että turpeenkaivuun vesistö päästöjä on vähennettävä merkittävin askelin jo ennen vuotta 2020 kaikilla turpeenkaivuun koskettamilla valuma-alueilla.
- Eräät luvut (VHA2) turvetuotannon pinta-alasta näyttävät olevan hieman ristiriitaisia.
- Kalankasvattajaliitto haluaa tuoda esille, että koko toimiala on päässyt tavoitteeseen vähentää ympäristöön kohdistuvaa kuormitusta. Liitto esittääkin, että toimiala on täyttänyt edellisellä vesienhoitokaudella sille asetetut tavoitteet ja toimenpiteiden riittävyttä harkitaan uudelleen pintavesien osalta VHA2:n suunnitelmassa.
- Tavoitteisiin tulisi lisätä tavoite Tourujoen palauttamisesta hyvään tilaan vähintään joen vapauttamisella hyvän ympäristövirtaaman koskeksi .

Vesien tilaa heikentävä toiminta 1/2

- Vesistöihin kulkeutuvasta kiintoaineen ja humuksen määrästä ei ole missään suunnitelmassa konkreettisia lukuja → tämä on vakava puute, sillä asiaan kohdistuu suuren yleisön mielenkiinto ja suunnitelmissa toimenpiteitä kohdistetaan kiintoaineen ja humuksen määrien vähentämiseen.
- Vesienhoitosuunnitelmia olisi täydennettävä valtakunnallisilla, alueellisilla ja sektorikohtaisilla kiintoaine- ja humuskuormitustiedoilla. Näiden perusteella toimialojen vaikutusta ja velvoitteita on arvioitava uudelleen tutkittuun tietoon perustuen.
- Sisäisen kuormituksen merkitystä on selvitetty suunnitelmissa, mutta sitä tulee selvittää ja tutkia entistä tarkemmin. Asiaa ei ole kaikkialla järjestelmällisesti arvioitu, tällöin on riski, että ulkoisia toimenpiteitä suunniteltaessa, voi niistä tulla kalliita ja tehottomia.
- Turvetuotannon uskotaan myös vaikuttavan vesistöjen tummumiseen. Pitkäaikaisten tutkimusten mukaan vedet ovat tummumassa kaikkialla pohjoisella pallonpuoliskolla. Vesistöjen näkösyvyudet ovat seurantojen mukaan vähenemässä. Samaa kehitystä todentavat suuren yleisön huomiot. Tällaiset pitkä-aikaisten seurantojen tulokset vesistöjen tummumisesta ja tutkijoiden arvelemat syyt (talvien lyheneminen, happosateiden vaikutuksen loppuminen, sateisuuden lisäys) tulisi ehdottomasti todeta vesienhoitosuunnitelmissa.

Vesien tilaa heikentävä toiminta 2/2

- Suunnitelmatekstin objektiivisuuteen on kiinnitettävä huomiota. Haja-asutus nostetaan myös monessa kohdin merkittäväksi uhkatekijäksi vesistöjen kunnolle. Samalla ohitetaan melko kevyesti yhdyskuntajätevesien ja muiden pistekuormittajien merkitys.
- Vhs:ssa esitettyjen ennusteiden mukaan sekä pinta- että pohjaveden käyttötarve on kasvussa. Vedenoton kannalta merkittävimmät pinta- ja pohjavesialueet ovat usein myös luonnonsuojelullisesti merkittäviä ja käytön ja suojelun tarpeet vaativat yhteensovittamista. Vedenottohankkeissa on huolehdittava, ettei vaaranneta pinta- ja pohjavesiriippuvaisia luontotyyppisiä. Vaikutusten arviointimenetelmien ja käytön ja suojelun yhteensovittamiseksi olisi syytä perustaa työryhmä tai alueellisia ryhmiä, joissa olisi myös luontopalvelujen edustus.
- Keski-Suomen 3. vaihekaavaan liittyy suunnittelumääräyksiä, joiden tarkoituksena on ilmoitettu olevan turpeenoton vesistövaikutusten vähentäminen. Ne on sidottu virallisiin vesistöjä koskeviin tutkimuksiin ja suunnitelmiin. Nyt laadittavat vesienhoidon toimenpideohjelmat ovat avainasemassa turvekaavan tavoitteiden toteuttamiseksi.
- VHA2:n suunnitelmassa todetaan, että ”Veden laatutiedoissa ei toistaiseksi vielä näy maatalouden lannoitteiden käytön väheneminen, viljelytekniikan kehittyminen ja ympäristönhoidossa tehdyt toimenpiteet”. Toteamusta tai ilmiön syytä ei perustella sen tarkemmin, mikä herättää lukuisia kysymyksiä: ovatko eri kuormituslähteiden osuuksien arviointimenetelmät edelleen puutteellisia tai ovatko tehdyt toimenpiteet olleet vääriä tai puutteellisia tai onko kyseessä vesistöjen hidas reagointi-aika?

Vesien tilaa heikentävä toiminta ja toimenpiteet

Yhdyskunnat, haja-asutus 1/2

- Haja-asutusalueiden vanhojen kiinteistöjen jätevesijärjestelmien saneeraus tulisi saada talousjätevesiasetuksen mukaiselle tasolle.
- Kuivakäymälä on paras ratkaisu haja-asutusalueella myös vakituisesti asuttavissa kiinteistöissä. Sitä ei pidä esittää vain loma-asuntojen vaihtoehtona, vaan mainostaa parhaana ratkaisuna aina.
- Hajajätevesiasetuksen toimeenpanon neuvontaan ja valvontaan tarvitaan lisäresursseja
- Haja-asutusalueiden viemäröinnissä tulee ottaa huomioon teknistaloudellinen toteutettavuus, vesiensuojelullinen kustannustehokkuus ja yhdyskuntarakenteen kehittyminen. Myös haja-asutusalueille toteutettava viemäröinti tulee toteuttaa teknisesti korkeatasoisesti.
- Hyvä, että vhs:ssa on tuotu esiin valtion tukirahoituksen tarve siirtoviemärihankkeille
- Vhs:ssa on todettu, että kuntakohtaiset vesihuollon kehittämissuunnitelmat on laadittu ja niitä päivitetään jatkuvasti. On syytä huomata, että lainsäädäntö on tältä osin muuttunut, eikä laki enää edellytä vesihuollon kehittämissuunnitelmien laadintaa, vaan se on vapaaehtoista.
- Kokonaistypenpoiston vaatimuksia ei tule soveltaa alle 10 000 AVL:n puhdistamoihin.
- Ammoniumtypenpoisto lisää puhdistuksen kustannuksia ja energiankulutusta, joten tehostetun ammoniumtypenpoiston vaatimus tulee esittää vain silloin, kun siihen on vesistön tilan vuoksi tarvetta.

Vesien tilaa heikentävä toiminta ja toimenpiteet

Yhdyskunnat, haja-asutus 2/2

- Vhs:ssakin tulisi korostaa, että hygienisoinnin tarve tulee tarkastella tapauskohtaisesti ja velvoite hygienisointiin määrätä vain niille puhdistamoille, joille siihen on perustelluista ja todennetuista syistä tarvetta.
- Ehdotetaan, että viittaus epidemiauhkasta aiheutuvasta jätevesien hygienisointitarpeesta poistetaan tai että selkeästi tuodaan esille, että kyseessä on poikkeuksellinen tilanne.
- Viemärirakenteiden (pumppaamot ja putket) kunnan tarkastusta pohjavesialueella tulee yhtäläisesti edellyttää yksittäisiltä kiinteistöiltä sekä vesiosuuskunnilta tai muilta pienimuotoisten verkostojen haltijoilta
- YM, Suomen kuntaliitto ja Vesilaitosyhdistys ovat v. 2012 allekirjoittaneet suositussopimuksen rehevöitymistä aiheuttavien päästöjen vähentämiseksi. Sopimuksessa vesihuoltolaitoksia kannustetaan parantamaan yhdyskuntien jätevesien puhdistusta vapaaehtoisin keinoin tehokkaammaksi kuin ympäristöluvut vaativat. Jos laitos tehostaa jätevesien puhdistusta vapaaehtoisin toimin, sopimus suosittaa, että toimet otetaan huomioon lupaehtoja tarkistettaessa. Lupaehtojen kiristymisen sijaan parempi puhdistustulos saavutettaisiin vesihuoltolaitosten omaehtoisilla tehostamistoimilla. Edellä mainitut näkökohdat on suositeltavaa lisätä vhs:aan.

Vesien tilaa heikentävä toiminta ja toimenpiteet

Teollisuus

- Metsä Fibre Oy:n Äänekosken biotuotetehtaan ympäristölupa on ongelmallinen suhteessa EU-vesiensuojeluohjelmaan. Lausunnossa esitetään toimenpide-ehdotuksia tilanteen korjaamiseksi mm. sulfaattipäästöjen pienentämistä ja seuraamista, lupamääräyksiä elohopean ja kadmiumin mahdollisesta sekoittumisvyöhykkeestä, kloorialkalisten aineiden ja ruoppauspäästöjen selvittämistä .

Kalankasvatus

- Esitetty vanhentunutta tietoa ”Esimerkiksi kalankasvatuksen, jonka osuus kokonaiskuormituksesta on melko pieni, koko ravinnekuormitus on suoraan levien hyödynnettävissä.” katsotaan että lause on korjattava vastaamaan viimeisempää tutkittua tietoa, koska kalankasvatuksen kuormituksesta vain kolmasosa on suoraan leville käyttökelpoisessa muodossa

Vesien tilaa heikentävä toiminta ja toimenpiteet

Turvetuotanto 1/2

- Uusi turvetuotanto on ohjattava vain jo muuttuneille alueille niin, ettei haittavaikutuksia tule suojelualueiden vesistöihin.
- Turvetuotanto on ohjattu pois luonnontilaisilta soilta ja turvetuotantoa harjoitetaan vain pääasiassa metsäojitetuilla turvemaidilla. Siten turvetuotannon aiheuttamaa kuormitusta tulee verrata tuotantoa edeltävään kuormitukseen, mikä on suometsätalouden aiheuttama kuormitus. Siltä osin suunnitelmien tekstit on tarkistettava.
- Turvetuotantoa ei tarvitse eikä pidä kategorisesti kieltää hyvässä tai erinomaisessa tilassa olevien vesistöjen valuma-alueilta.
- VHS-ehdotukset ja K-S:n TPO-ehdotus eivät juurikaan käsittele pienvesiä, joihin turpeenkaivuun päästöt eniten vaikuttavat.
- Kosteikot ja kasvillisuuskentät pitää rajata BATin ulkopuolelle, johon tulee sisällyttää vain ojittamattomalle suoalueelle perustettu riittävän kokoinen pintavalutus.
- Uusien turvesoiden käyttöönotto on lopetettava ja vanhojen alasajoa vauhditettava niin, että hallitusohjelmaan kirjattu turpeenkäytön väheneminen kolmanneksella vuoteen 2025 mennessä toteutuu. Turpeenkaivuun alasajo on kohdennettava ensisijaisesti niille turvekentille, joille ei ole kyetty rakentamaan kunnollista, ympäristöministeriön ohjeiden mukaista pintavalutusta.
- Vhs:issa esitetään selvitettäväksi, tulisiko turvetuotannon vesiensuojeluratkaisujen mitoitusohjeita muuttaa. Ympäristönsuojeluohje mitoituksenkin osalta on päivitetty vuonna 2013, ja parhaillaan ohjetta päivitetään.

Vesien tilaa heikentävä toiminta ja toimenpiteet

Turvetuotanto 2/2

- Kemikalointiprosessin hallinta luonnonolosuhteissa on haastavaa, joten kemiallista käsittelyä ei tulisi lisätä. Kemikaloinnin tulisi olla erityismenettelmä turvetuotannon valumavesien käsittelyssä. Käyttöön liittyvät ympäristöriskit ovat suuremmat kuin luonnonmukaisten menetelmien. Tämän hetken kokemusten perusteella esim. yhdistetty pintavalutuskenttä/ kemikalointi - rakenteella ei saavuteta lisäarvoa puhdistustulokseen.
- Turvetuotannossa tulisi panostaa tuottajien omavalvonnan lisäksi viranomaisten jatkuvatoimiseen tarkkailuun ja näytteenottoon, joka huomioisi vallitsevat sääolosuhteet sekä vuodenajan.
- Toiminnanharjoittajien omavalvonta on menettänyt uskottavuutensa. Viranomaisvalvonta on riittämätöntä etenkin kun resurssit jatkuvasti vähenevät. Kansalaisaktiivisuutta on jatkossa hyödynnettävä sekä turpeenoton että kunnostusojitusten todellisten vaikutusten ja epäkohtien havaitsemiseksi. Esimerkiksi kalastuskunnat voisi kouluttaa ja valtuuttaa toteuttamaan valvontaa.
- Kaikkiin turpeenottoalueisiin on asennettava jatkuvatoimiset virtaaman ja päästöjen mittausjärjestelmät.
- On esitetty, että turvetuotannon tarkkailua tulisi lisätä jatkuvatoimisilla mittauksilla. Virtaaman jatkuvatoiminen mittaus on lisääntymässä kohteilla, joissa se on perusteltavissa. Sen sijaan veden laadun mittaus jatkuvatoimisesti on vain harvoin perusteltua jo siksin, ettei kaikista parametrien osalta vielä voida luottaa jatkuvatoimiseen mittaukseen.

Vesien tilaa heikentävä toiminta ja toimenpiteet

Maatalous 1/2

- Ravinteiden käytön hallinnan toimenpiteen toteutumisen seuranta perustuu ympäristökorvaukseen sitoutuneiden tilojen määrään. On hyvin todennäköistä, että tavoite on liian kova nyt, kun tiedossa on ympäristökorvausjärjestelmän tarkka sisältö. Toimenpiteelle esitettyä pinta-alatavoitetta onkin tarkasteltava uudelleen
- Suojavyöhykkeiden ja kosteikkojen osalta (s. 101 ja 121) esitetään tavoitteeksi saada yleissuunnitelmissa esitetyt kohteet toteutetuksi. Kohteiden perustamisen täytyy edelleen perustua vapaaehtoisuuteen.
- Kosteikkokohteiden perustaminen yleissuunnitelmien ulkopuolella oleville alueille tulee olla tasavertaisesti mahdollista, mikäli niille kohteille löytyy vesiensuojelulliset perusteet ja kosteikon perustamiseen halukas maanomistaja/viljelijä.
- Ympäristökorvausjärjestelmän toimenpidevalikoima tulee olla tasapuolisesti kaikkien viljelijöiden käytettävissä valtakunnallisesti määriteltyjen kohdentamisalueiden ja korvausjärjestelmän ehtojen puitteissa ilman pyrkimystä omaan alueelliseen kohdentamiseen. Toki on mahdollista kannustaa viestinnän, koulutuksen ja neuvonnan keinoin tehostettujen vesiensuojelutoimenpiteiden käyttöönottoa erityisesti maakunnassa todetuille vesiensuojelun painopistealueille.

Vesien tilaa heikentävä toiminta ja toimenpiteet

Maatalous 2/2

- Maatalouden vapaaehtoisissa toimenpiteissä, kuten suojavaohykkeissä ja monivaikutteisten kosteikkojen rakentamisessa ja hoidossa korostuu neuvonnan rooli.
- Kasvipeitteisyyden ja suojakaistojen lisääminen ei ole toteutunut käytännössä. Tarvitaan lisää tietotusta, koulutusta ja valvontaa, jotta viljelijä ymmärtää maatalouden vesiensuojelun merkityksen
- Pintavesien ympäristötavoitteiden (VHA2, luku 11) saavuttamisen osalta todetaan, mielestämme asenteellisesti, että ”*erityisesti peltoviljelystä johtuvaa ravinnekuormitusta ei ole mahdollista vähentää riittävästi vaaditussa aikataulussa*”, vaikka valtaosa varsinkin Salpausselän pohjoispuolisen alueen vesistöistä on sivulla 181 olevan kartan mukaan jo saavuttanut tai saavuttaa hyvän tavoitetilan vuoteen 2015 mennessä, siis alkuperäisessä tavoiteaikataulussa.

Vesien tilaa heikentävä toiminta ja toimenpiteet

Metsätalous 1/2

- Vesienhoidon kannalta keskeisten valtakunnallisten strategioiden ja ohjelmien luetteloon tulisi lisätä Kansallinen metsästrategia 2025 ja siihen pohjautuvat alueelliset metsäohjelmat.
- Metsänhoidollisissa toimenpiteissä, kuten ojituksessa ja maanmuokkauksessa korostuvat ohjauksen ja neuvonnan merkitys
- Metsätalouden toimenpiteiden eri työlajien määrät vaihtelevat vuosittain ja alueittain huomattavasti ja läheskään kaikki hakkuut tai maanmuokkaukset eivät ole vesistöjen vaikutuspiirissä. Määrällisen ja alueittaisen vaihtelun ero tulee huomioida vhs:ssa siten, että alueellinen suunnittelu vesienhoitotoimenpiteissä kohdistuu oikein, myös määrien suhteen, ja kustannustehokkaasti.
- Metsätalouden vesienhoitotoimissa kiinnitetään erityisen paljon huomioita tehostettuun vesiensuojeluun. Tehostetun vesiensuojelusuunnittelun määrät ovat käytettävissä olevaan rahoitukseen nähden haasteellisen kovia. Tähän kuuluu mm. luonnonhoitohankkeet, joita tehdään pääasiassa Kemera-hankkeina. Samaan aikaan on myös metsänomistajien neuvontaa ja koulutusta lisättävä. Jotta tavoitteisiin päästään, on valtion panostusta lisättävä kansallisen rahoituksen muodossa ja EU rahaa kohdennettava ainakin koulutukseen

Vesien tilaa heikentävä toiminta ja toimenpiteet

Metsätalous 2

- Muutamassa lausunnossa esitetään, että > 5 ha:n käsittäviin ojituksiin on liitettävä taloudelliset laskelmat ja ne on suunnitteluvaiheessa merkittävä maastoon ja > 10 ha:n suunnitelmat on saatettava lupamenettelyyn. Ilmoitus- ja tiedotusvelvollisuutta on lisättävä. Kunnostusojitusten ojasyvyysä on madallettava ja yli 50 cm:n ojasyvyudet tai pohjamaahan yltävät ojat on kiellettävä.
- Kunnostusojitusten vesistövaikutusten seuranta ja valvontaa esitetään tehostettavaksi. Se on tehtävä ojituksen suorittajan kustannuksella viranomaisten toimesta.
- Metsätalouden latvavesille aiheuttamaa kuormitusta ei tule korostaa liikaa. Latvavesillä ei yleensä ole juurikaan muita kuormituslähteitä kuin metsätalous. Siksi suhteellinen osuus kuormituksesta näyttää suurelta, vaikka metsätalouden absoluuttinen kuormitus ei ole sen suurempaa kuin muuallakaan.
- Joissain vesienhoitosuunnitelmissa todetaan, että metsätaloudelta puuttuu vesien-suojelua ohjaava lainsäädäntö. On huomattava, että vesilaki ja ympäristönsuojelulaki ovat voimassa myös metsätaloutta koskien. Lisäksi metsäsertifiointi ja metsänhoito-suositukset ohjaavat toimintaa.
- Kemera-lakiin liittyvät tekstit tulee päivittää
- Ojitettujen soiden ennallistamaan jättäminen on erittäin kannatettava toimenpide.

Vesien tilaa heikentävä toiminta ja toimenpiteet

Kunnostus, rakentaminen, säännöstely

- Vesistöjen tilaa heikentävän liiallisen ja haitallisen ravinnemäärän, humusainesten, leväbiomassan ja kasvibiomassan poistamisella on mahdollista parantaa vesistöjen tilaa. Alan kehitystyöhön on panostettava. Vesienhoidon kunnostuksen toimenpidevalikoimaan tulisi lisätä edellä mainittujen kunnostustoimenpiteiden kehittäminen ja käyttöönotto.
- Kunnostustoimenpiteitä tulee ja pitää käyttää yhtä aikaa muiden ulkoisten toimenpiteiden kanssa, jolloin saadaan parempaa vaikutusta
- Keski-Suomen TPO: on kirjattu sekä Leuhunkoskelle että Suojoelle (Hietamankoski) kalankulkua helpottava toimenpide. Suunnitelmista ei ole kuitenkaan vielä tehty lopullista päätöstä, joten virtaamia ei tulisi lyödä lukkoon TPOssa. Myöskään ei ole vielä selvitetty, onko vesitystarve kausiluontoinen vai ympärivuotinen, koska se riippuu toteutustavasta eli onko kalatie luonnonmukainen, tekninen tai näiden yhdistelmä. Maininta ympärivuotisesta vesitystarpeesta tulisi poistaa TPOsta.
- Energiategiällisyyden lausunnossa on maininta, että uuden EU:n yhteisen CIS-ohjeen mukaan ekologinen virtaama tulee määrittellä vain luonnonmukaisissa vesimuodostumissa. KeVoMu- vesissä virtaama voidaan huomioida, kun tarkastellaan mahdollisia toimenpiteitä ja niiden vaikuttavuutta vesimuodostuman tilaan. TPOssa on mainittu minimijuoksutus 0,5 m³/s Leuhunkosken ja Hietamankosken vesivoimalaitosten yhteydessä, mutta kuten edellä on mainittua kalateiden vesitystarvetta ja myös minimivirtaamaa tulisi mielestämme tarkastella vasta kalatiesuunnitelmien valmistuttua.

Osallistumismahdollisuus

- Vesienhoidon suunnitteluryhmän kokoonpano on painotettava siten, että ranta-asukkaiden, kalastuskuntien ja luontomatkailuyritysten edustajien osuutta työryhmässä lisätään tuntuvasti.
- Bioenergia ry:n edustaja on ollut mukana Keski-Suomen vesienhoidon yhteistyöryhmässä, ja jäsenyritystemme kautta olemme voineet osallistua muidenkin alueellisten vesienhoidon yhteistyöryhmien työhön. Alueellisen yhteistyön lisäksi myös sektoreiden välillä on päästävää syvenevään vesienhoidon yhteistyöhön ja varottava kuitenkin asioiden karkaamista liian yleiselle tasolle.
- Suunnitteluun on tarjottu osallistumismahdollisuuksia hyvin. Metsähallituksella on edustajia lähes kaikissa alueellisissa vesienhoidon yhteistyöryhmissä ja siten käytännön mahdollisuus vaikuttaa vesienhoitotyöhön. Ongelma voi olla, että sidosryhmillä ei ole välttämättä resursseja sulattaa ja käsitellä kaikkea tarjottua tietoa.
- Alueellisten ja paikallisten osallistamis- ja tiedotustapahtumien määrä on pienentynyt edelliseen kauteen verraten. Asiakirjat ovat sähköisiä, mikä toisaalta helpottaa, toisaalta rajoittaa monien kansalaisten mahdollisuuksia perehtyä niihin.
- Osallistamisprosessissa on ainakin Keski-Suomen yhteistyöryhmässä saatu toivottua niukemmin tietoa vesienhoitoprosessin edistymisestä, onnistumisista ja epäonnistumisista muualla maassa ja koko EU:ssa

Kansalaisten kuuleminen ja vaikutusmahdollisuudet

USPA-lomakkeiden mukaan

Kansalaisten osallistumista vesienhoidon suunnitteluun ja toimeenpanoon voisi edistää esim. seuraavasti:

- Päättäjien on kuunneltava asukkaita
- Sanomalehdissä voisi olla enemmän tietoa. Taitaa olla maalaisille vielä tärkeä tiedotusväline.
- Paikallislehdissä tulisi kertoa toimenpide-ehdotuksista
- Lisäämällä tiedottamista sellaisissa viestintävälineissä, joita kansalaiset lukevat/seuraavat
- Kohdepaiikkakunnan yleisötilaisuudet

Mitkä ovat vesienhoidon tavoitteiden saavuttamisen suurimmat esteet

- Tietämättömyys, välinpitämättömyys, raha
- Raha, ympäristö jää aina toiseksi
- Omistajuus, lainsäädäntö sekä viranomaisvastuut - kukaan ei vastaa lopulta kokonaisvaltaisesti sekä haittoja tuottavasta alueesta että niistä kärsivistä alueista
- Rehevöityminen
- Tiedottamisen olemattomuus, byrokratia
- Turvetuotannon ja metsäojitusten päästöt ja vähätellyt vesistövaikutukset

Ympäristöselostus

- Vesienhoitosuunnitelmissa esitetyt skenaariovaihtoehdot ovat vaikeita ymmärtää. Erityisen haastavaa on ollut selvittää, mitä skenaariovaihtoehtoa suunnitelmissa on esitetty käytettäväksi.
- Vesienhoitosuunnitelmissa otetaan kantaa mm. virkistyskäytön hyötyyn. Suunnitelmissa toisaalla todetaan, että mm. metsätaloudelle voi aiheutua rajoituksia tai menetyksiä heikompana puuston kasvuna. Myös nämä haittapuolet täytyy huomioida ja tuoda esille vesienhoitosuunnitelmien ympäristöselostuksessa nyt esitettyä paremmin.